

En kvinnornas hedersdag då gamla Scoutgården invigdes

Under tiden Österslättskolan i Karlshamn byggs om får högstadieläverna och personalen packa kappsäckarna och husera i andra lokaler. Bland annat i Scoutgården som förutom scoutverksamheten rymmer en gedigen historia. En gång i tiden var byggnaden ett hem för ”äldre obemedlade damer” som drevs av Tioöresföreningen.

Det är i samband med bland annat renoveringar som dokumentationer på Tioöresföreningens verksamhet har kunnat återfinnas. Inköpskvitton, protokoll, medlemsförteckningar och verksamhetsberättelser från så sent som 1880-talet beskriver det idoga arbete som bedrevs och tanken bakom.

Tioöresföreningen hade sin upprinnelse 1880 men föreningen antog inte sina första stadgar förrän 1885. Initiativtagarna till Tioöresföreningen var fru Lydia Olsson, fröken Anna Löwe, fröken Alma Lengqvist, systrarna Botvid och Rigel Westerberg, fröken Hilda Boring och fröken Helga Olsson. De uppmanade allmänheten i januari 1883 att lägga 10 öre i månaden för att ett hem för äldre damer skulle kunna byggas, att liknas vid ett ålderdomshem för kvinnor.

Ur protokollet från Tioöresföreningens sammanträde den 18 februari 1885 går det att läsa följande: ”På kallelse af de sju damer, som den 2dre januari 1883 inbjödo allmänheten att medelst en afgift af minst 10 öre i månaden bidra till anskaffandet af ett hem för äldre

obemedlade fruntimmer, hölls denna dag konstituerande sammanträde med de personer, som antecknat sig såsom betalande medlemmar. Sammanträdet öppnades af Åke. P. Herrlin som blifvit anmodad att leda förhandlingarna, och beslöto de närvarande följande: §1 Beslöts att föreningens namn skall varda "Tioöresföreningen" och kassan förvaltas under namn af "Tioöresföreningens byggnadsfond."

Medlemsantalet växte i rask takt och en passande tomt utsågs för det planerade hemmet, nämligen norra delen av Väggaparken. Schaktningsarbetet påbörjades 1906 under ledning av grundläggare G. A. Svensson. Enligt planerna skulle huset stå färdigbyggt i oktober 1906. Som byggmästare anlätades Svante Svensson och mycket talar för att husets ritades av hans dotter Ruth.

Den 11 september 1907 var Tioöresföreningens hem på Södra Järnvägsgatan i Karlshamn (nuvarande Vaggavägen 1) för "pauvres honteux" klart att invigas. Det var en stor dag. Tal hölls av byggnadskommitténs ordförande, borgmästare F Söderbergh och stadskomminister O Lundgren.

I ett av husorganen kunde man läsa: "Vi ha samlats för att i högtidlig stund fira invigningen av detta vackra fridhem i vår stad, för att kröna resultatet av många års oavlätlig strävan, av ett kärleksfullt och varmhjärtat värv, utfört av kvinnor allena, till en hjälp för behövande medsystrar. Ja, så är det, vi fira nu en kvinnornas hedersdag och om någonsin är det för alla våra ädla kvinnliga vederbörande i den sammanslutning, som bär det anspråkslösa namnet Tioöresföreningen, som vi nu ha att öppna våra tacksamma hjärtan."

Drygt 20 lägenheter med 1-2 rum och kök fanns det i byggnaden. Och Tioöresföreningens avsikt var från början att inte ta ut någon hyra alls för lägenheterna utan att boendet skulle vara gratis. Men eftersom byggnation innebar större utgifter än beräknat var föreningen mer eller mindre tvingad att ta ut en årlig hyreskostnad på mellan 50 och 60 kronor. Redan vid invigningen var så gott som alla lägenheter uthyrda.

Verksamheten pågick i många år och ansågs som ett väl etablerat inslag i Karlshamn. Tioöresföreningen fick bidrag från såväl

myndigheter som enskilda. Många var de som ville vara med och stötta hjälpverksamheten.

Så småningom tog Karlshamns kommun över fastigheten av Stiftelsen för Tioöresföreningen. I oktober 1974 stod det klart att byggnaden återigen skulle byta ägare. Karlshamns Scouthem tog över och med stöd av Scouternas Föräldraförening kunde byggnaden renoveras till en kostnad av mellan 100 000 och 150 000 kronor. Därefter kunde den redan omfattande scoutverksamheten i Karlshamn flytta in till de ”nya” lokalerna.

Tioöresföreningens gärningar finns väl dokumenterade i såväl skrift som i fysisk form. Ingen kan väl knappast undgå att lägga märke till den vackra byggnad som står, märkt av årens charm, i hörnet av Vaggavägen och Rosenvägen. Och för att citera delar av ett av talen vid invigningen den 11 september 1907: *”Den 27 januari 1883 utgick en av sju kvinnor undertecknad inbjudan till allmänheten att medelst en avgift av minst 10 öre i månaden bidra till anskaffande av ett hem för äldre obemedlade fruntimmer. Jag skall erinra om namnen på dessa 7, de bör framför allt i detta hem bevaras i trofast hågkomst...”*

Ur Tioöresföreningens stadgar antagna den 3 december 1924

”Föreningen, som har sin upprinnelse från år 1880, och antog sina första stadgar den 3 december 1885, angav i dessa sitt ändamål vara att åstadkomma ett hem för fattiga änkor och äldre ogifta kvinnor, vilka på grund av uppfostran och forna bättre levnadsförhållanden skulle känna sig sårade att nödgas anlita den allmänna fattigvården.

§1...Föreningens ändamål är att underhålla och förvalta den föreningens tillhöriga fastigheten vid Södra Järnvägsgatan i Karlshamn samt att i densamma till möjligast billiga hyra upplåta rum. Detta mål vill föreningen söka nå, dels genom upptagande av medlemsavgifter och dels genom försäljning av, genom arbetsföreningen tillverkade och av andra skänkta arbete, samt i övrigt med hjälp av möjligen tillfallande gåvor och donationer.

§2 Till medlem av Tioöresföreningen upptages envar man och kvinna, som på en gång vill erlägga en avgift av 25 kronor eller ock minst 10 öre i månaden vilka månadsavgifter erläggas på en gång före kalenderårets slut. Medlem vare och skyldig att på sätt den bäst finner lämpligt understödja arbetsföreningens strävanden.

§3 Till upptagande i hemmet äro i främsta rummet berättigade: De kvinnor eller anhöriga till dem som stiftat föreningen eller på annat sätt verksamt deltagit för uppnåendet av föreningens mål. De kvinnor, vilkas män eller fäder under längre tid tillhört Karlshamns samhälle och där idkat handel, hantverk, sjöfart eller annan därmed jämförlig näring. Änkor och döttrar efter tjänstemän, som tillhört samhället. De kvinnor, åt vilka styrelsen finner skäligt upplåta bostad.

§4 I allmänhet bör varje rum upptagas av endast en kvinna. Dock vare det styrelsens rättighet att häri tillåta undantag, då omständigheterna så fordrar.

§5 Kvinna, som intages i hemmet, vare skyldig att ställa sig till noggrann efterrättelse de ordningsregler som äro gällande i hemmet samt därutöver de föreskrifter som av styrelse eller föreståndarinna lämnas. Visar i hemmet intagen kvinna trots och ett otacksamt uppförande mot styrelsen eller upprepade försök att störa friden inom hemmet, uppsäges hon av styrelsen till avflyttning vid nästa fardag.”

Fotnot: Källor - Karlshamns Kommunarkiv och ”Från murardräng till vasariddare” av Janne Charlesen.